

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Ons kenmerk
IenW/BSK-2022/14210

Uw kenmerk
2021Z22112

Datum 3 februari 2022
Betreft Beantwoording Kamervragen over het artikel Experts
niet verbaasd over grote legionella uitbraak

Geachte voorzitter,

Hierbij zend ik u, mede namens de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de antwoorden op de vragen van het lid De Hoop (PvdA) over het artikel "Experts niet verbaasd over grote legionella uitbraak. Derde in paar jaar tijd in deze regio" (2021Z22112, ingezonden 1 december 2021).

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

Mark Harbers

Antwoorden op Kamervragen van het lid De Hoop (PvdA) aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat over het artikel «Experts niet verbaasd over grote legionella uitbraak. Derde in paar jaar tijd in deze regio» (2021Z22112, ingezonden 1 december 2021).

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Ons kenmerk
IenW/BSK-2022/14210

Vraag 1

Kent u het artikel «Experts niet verbaasd over grote legionella uitbraak. Derde in paar jaar tijd in deze regio»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Bent u het eens met Diana Snijder van de Stichting Veteranenziekte dat het kabinet sinds de eerste Covid-lockdown legionellabesmettingen had kunnen zien aankomen onder andere omdat veel drinkwaterinstallaties in gebouwen lang hebben «stilgestaan»?

Antwoord 2

In 2020 zijn hierover ook Kamervragen beantwoord van de leden Van Brenk en Laçin². De GGD en het RIVM volgen continu het aantal meldingen van patiënten met longontsteking door Legionella en zij onderzoeken daarbij ook wat de meest waarschijnlijke besmettingsbronnen zijn van deze patiënten. Er is bij de onderzoeken die tijdens de pandemie zijn uitgevoerd geen verband aangetoond tussen gebouwen waarvan de leidingwaterinstallatie vanwege de lockdown langdurig niet is gebruikt en de stijging van het aantal legionellosebesmettingen. In Schijndel is geen oorzaak vastgesteld. Uit het onderzoek naar de uitbraak is gebleken dat deze niet veroorzaakt kan zijn door een leidingwaterinstallatie, maar waarschijnlijk kwam door verspreiding via een natte koeltoren.

Vraag 3

Kunt u verklaren waarom er in de regio De Meierij al voor de derde keer in een paar jaar tijd sprake is van een legionella-uitbraak?

Antwoord 3

De twee eerdere uitbraken in deze regio vonden drie jaar geleden plaats in Boxtel en Son, waarbij in beide uitbraken de bron een afvalwaterzuivering was: bij een vleesverwerkend bedrijf in Boxtel en een destructiebedrijf in Son. Er is geen relatie tussen de huidige uitbraak in Schijndel en de eerdere uitbraken bekend.

Vraag 4

Is er een stijgende nationale trend in het aantal uitbraken waar te nemen? Zo ja, kunt u die verklaren?

Antwoord 4

Er is geen sprake van een stijgende trend in het aantal uitbraken, maar wel een toename in het aantal jaarlijkse legionellosegevallen. Er zijn meerdere factoren die daarbij mogelijk een rol spelen. Het aantal patiënten hangt samen met de weersomstandigheden (warm en vochtig). Door de vergrijzing kan het aantal patiënten ook toenemen en mogelijk kunnen ook innovaties op het gebied van water- en energiebesparing een rol spelen, door een toename van het aantal installaties waarin legionella kan groeien en die naar de omgeving kunnen

¹ Experts niet verbaasd over grote legionella uitbraak: derde in paar jaar tijd in deze regio | Legionella in Schijndel | bd.nl

² Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020-2021, nr. 560.

vernevelen. Daarnaast worden er iets meer patiënten gemeld die een privé-jacuzzi gebruiken, wat ook een groter risico op besmetting geeft.

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Vraag 5

Welke stappen gaat u nemen om legionella-uitbraken te voorkomen?

Ons kenmerk
IenW/BSK-2022/14210

Antwoord 5

Situaties waarbij meerdere personen legionellose oplopen als gevolg van één bron worden in Nederland vooral gerelateerd aan afvalwaterzuiveringsinstallaties en natte koeltorens.

Voor afvalwaterinstallaties wordt gewerkt aan een Handreiking op basis van de Wet milieubeheer, die volgens planning eind februari gereed zal zijn. Met die Handreiking worden zowel aan de exploitanten als de toezichthouders (omgevingsdiensten) handvatten geboden opdat de legionellarisico's van de afvalwaterzuivering zo goed mogelijk worden beheerst.

Daarnaast zal de Handreiking naar verwachting bouwstenen bevatten voor het ontwikkelen van specifieke regelgeving in het kader van de Omgevingswet.

Voor legionellapreventie bij natte koeltorens geldt al sinds 2010 specifieke regelgeving op basis van de Wet milieubeheer. Ook hier zijn de omgevingsdiensten verantwoordelijk voor het toezicht.

Voor legionellapreventie bij de zogeheten prioritaire leidingwaterinstallaties (zoals van ziekenhuizen en hotels) zal de regelgeving naar aanleiding van de recent uitgevoerde evaluatie gewijzigd worden. Hiervoor verwijs ik naar de brief en rapporten die mijn ambtsvoorganger op 16 november aan u heeft gezonden³. Toezichthouder is de Inspectie Leefomgeving en Transport.

Vraag 6

Welke inzichten verschaft het monitoren van «legionella non-pneumo» in het signaleren van problemen in legionella-installaties?

Antwoord 6

In het rapport van Berenschot-KWR dat de Kamer op 16 november jl. ontving, wordt geadviseerd om voor het gros van de prioritaire locaties (zoals hotels, kampeerterreinen en jachthavens) de metingen en de eventueel daaruit voortvloeiende maatregelen te richten op *Legionella pneumophila*. Uit het rapport blijkt namelijk dat het meten van *Legionella non-pneumophila* daar uit oogpunt van volksgezondheid weinig tot geen toegevoegde waarde heeft.

Alleen op specifieke locaties, waar veel mensen met een ernstig verzwakt immuunsysteem verblijven (zoals ziekenhuizen), zouden de metingen en maatregelen zich ook op andere legionellasoorten moeten richten. Daar hebben deze metingen wel een toegevoegde waarde, omdat deze personen ook ziek kunnen worden van *Legionella non-pneumophila*. In de brief van 16 november 2021 heeft mijn ambtsvoorganger aangegeven dit advies, onder een aantal in de brief genoemde voorwaarden, over te nemen.

Gezien de nieuwe inzichten van het rapport van Berenschot-KWR en de adviezen uit het RIVM-rapport 'Betekenis van Legionella-soorten voor preventiebeleid van leidingwaterinstallaties' van 2009⁴ ziet ook het RIVM mogelijkheden om het

³ Kamerstukken 26 442, nr. 60.

⁴ Zie <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/609715003.pdf>

monitoren in de toekomst bij sommige prioritaire leidingwaterinstallaties alleen te richten op *L. pneumophila*.

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Of de Drinkwaterrichtlijn daartoe de ruimte biedt, wordt nu nog gezien. Ik zal u hier uiterlijk in maart over informeren.

Ons kenmerk
IenW/BSK-2022/14210

Vraag 7

Bent u bereid de ervaringen en knelpunten van de brede werkgroep «evaluatierapport» bestaande uit onder andere Stichting Veteranenziekte en ENVAQUA op het gebied van «pneumo/non-pneumo» en «prioritair»/«niet prioritair» met de Kamer te delen?

Antwoord 7

De ervaringen en knelpunten van de breed samengestelde werkgroep zijn verwoord in het rapport "Vragen en knelpunten rond legionellaregelgeving in leidingwater op basis van 20 jaar praktijk in Nederland". Dit rapport is op 16 november aan de Kamer gezonden⁵.

Vraag 8

Bent u bereid het reeds vaker toegezegde en nu aangekondigde onderzoek naar technologieën zoals filtratie, UV-C en koper-zilverionisatie op korte termijn uit te voeren en toe te spitsen op de mogelijkheden van zowel water- en energiebesparing als volksgezondheid? Wanneer verwacht u dat dit onderzoek gedeeld kan worden met de Kamer?

Antwoord 8

In de eerdergenoemde brief van 16 november is aangekondigd dat in 2022 een onderzoek wordt opgestart naar de effectiviteit, neveneffecten en duurzaamheidsaspecten van legionellabeheerstechnieken. In het onderzoek zullen onder meer de aspecten volksgezondheid, milieu, energiegebruik en watergebruik aan de orde komen. Eind 2022 zal ik u informeren over de stand hiervan.

⁵ Bijlage bij Kamerstukken 26 442, nr. 60.